

Orimattilan kaupunki

Hyvinvointiraportti 2024

Kannen kuvassa kuvataiteilijat Virpi Kanto ja Tapani Kokko ennen Taidevankkuri Linnuntie -esitystään.

Sisällys

Tiivistelmä	4
Johdanto	5
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vuosi 2024	7
Ilonaiheet	7
Huolenaiheita.....	8
TEAviisari.....	9
HYTE-kerroin ja HYTE-indikaattorit	10
Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden toteutuminen vuonna 2024.....	15
Mielen hyvinvointi ja terveelliset elintavat	16
Osallisuus ja yhteisöllisyys Orimattilassa	19
Elinvoima Orimattilassa	22
Arjen turvallisuus Orimattilassa.....	24
Viestejä vuodelle 2025.....	26

Tiivistelmä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen toteutui Orimattilassa alueellisten hyte-kärkien painotuksia mukaillen. Valtion hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa eli HYTE-kertoimeen pohjautuva avustus nousi vuoden 2023 avustuksesta. Terveystiedon edistäminen toteutui kuntajohdon osalta hyvin mutta muissa osioissa oli kehitettävää. (TEAvisari) ja HYTE-kertoimeen liittyviin indikaattoritietojen raportointiin on jatkossa hyvä kiinnittää huomiota ja tarkkuutta.

Hyvinvointitoimialan toiminta päättyi vuoden 2024 lopussa. Toimialan henkilöstöressurssissa oli vajetta (osallisuuskordinaattorin sijaisen sekä hyvinvointikordinaattorin puuttuminen) vuonna 2024 mikä vaikutti myös raportointiin ja seurantaan. Vuoden 2024 hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen työlle aiheutti painetta henkilöressurssien vaje. Tämän seurauksena muun muassa hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen monialaisten työryhmien työ ei toteutunut suunnitellusti.

Senioripalveluissa osallistujamäärät ylitettiin ja senioripalveluista saatiin myönteistä kuntalaispalautetta. Liikuntapalveluissa näkyi kaupungin läpikäymien yt-neuvottelujen sekä talouden sopeuttamistoimien vaikutus muun muassa sijaisten puuttumisena. Liikuntapalveluissa kävijätavoitteet alittuivat vuoden 2024 aikana, mutta vuoteen 2023 verrattuna kävijämäärät nousivat uimahallissa ja Areenalla. Onnistumisena voidaan pitää myös liikuntapaikkojen ylläpitoa ja menestymistä kuntoporraskisassa. Uudet aluekumppanuuspöydät aloittivat vaikuttamis- ja osallistamistyönsä syksyllä 2024.

Loppuvuoden aikana tiivistynyt yhteistyö opetuspalveluiden hyvinvointiopetukseen liittyvän kehittämishankkeen kanssa toi myös uudenlaista kaupungin palveluiden sektorirajat ylittävää yhteistyötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistyössä, jota jatketaan vuoden 2025 aikana.

Johdanto

Kuntalaki (410/2015) velvoittaa 1 §:n 2 momentissaan kuntaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen siten, että "Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla". Myös lakiin hyvinvointialueista (611/2021) on kirjattu vastaavanlainen velvoite hyvinvointialueelle alueen asukkaiden hyvinvoinnin edistämistä. Kunnan ja hyvinvointialueen roolit täydentävät toisiaan siten, että kunta keskittyy hyte-työssään peruspalveluihin ja ennaltaehkäisyyn ja hyvinvointialue osaltaan sosiaali- ja terveyspalveluihin. Kunnalla ja hyvinvointialueella on lisäksi velvollisuus edistää asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Kunnan työ hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on laaja-alaista ja se kytkeytyy eri hallinnonaloihin, palveluihin ja yhteistyökumppaneihin. Kaikki kaupungin toimialat luovat yhteistyössä asukkaille toimivia arjen ratkaisuja ja sujuvan elämän edellytyksiä. Asukkaiden hyvinvointi on yhteydessä varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, työllisyys, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalveluihin, kaavoitukseen, vesihuoltoon, ympäristön tilaan, liikennejärjestelyihin, viher- ja virkistysalueisiin sekä moniin muihin kaupungin hoitamiin tehtäviin. Myös kuntalaisilla itsellään on merkittävä rooli kunnan ja alueen muiden toimijoiden kuten yhdistysten tarjoamien hyvinvointia tuottavien palveluiden ja toimintojen tuottamisessa ja hyödyntämisessä.

Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä keskeisiä työkaluja ovat hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus sekä vuosiraportti, jotka auttavat suunnittelemaan, seuraamaan ja kehittämään toimenpiteitä, joilla kunta voi asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä edistää. Näiden dokumenttien avulla valtuusto voi arvioida kunnan toiminnan tuloksellisuutta ja tehdä tarvittavia päätöksiä tulevien vuosien suunnitteluun ja resurssien kohdentamiseen.

Hyvinvoinnin edistämisen laaja-alaista tehtävää toteutettiin vuonna 2024 Orimattilassa poikkihallinnollisella yhteistyöllä, jota koordinoitiin hyvinvointitoimialalta. Toimintaa ohjattiin HyTe-ohjausryhmästä, jonka puheenjohtajana toimi hallintojohtaja ja sihteerinä hyvinvointijohtaja. Ohjausryhmässä oli edustajia kaupungin toimialoilta, hyvinvointialueelta, poliisista, seurakunnasta sekä yhdistysten edustajia. Osana HyTe-ohjausryhmää toimi myös lakisääteinen kaupungin ennaltaehkäisevän päihdetyön toimielin (PETE Orimattila). Ehkäisevän työn tukena toimi lisäksi Päijät-Hämeen ehkäisevän työn seutukoordinaatio, mikä osaltaan varmistaa seudullisen ja alueellisen ehkäisevän työn toteutumista.

Orimattilan voimassa olevat hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvät ohjelmat ja suunnitelmat löytyvät [kaupungin verkkosivuilta](#) Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuden alta.

Tämä käsillä oleva vuosiraportti kuvaa orimattilalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tilaa Orimattilassa vuonna 2024.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vuosi 2024

Ilonaiheet

Varhaiskasvatus

Ulkopuolisen toimijan toteuttaman havainnointiaineiston mukaan Orimattilassa tuetun leikin osuus varhaiskasvatuspäivästä on ollut poikkeuksellisen korkea, lähes kaksinkertainen muuhun Suomeen verrattuna. Lasten oppimiselle suotuisia tilanteita havaittiin merkittävästi enemmän kuin muualla Suomessa, ja 60,2 % lasten valveillaoloajasta liittyi oppimiselle otolliseen toimintaan. Myönteisiä emootioita havaittiin myös merkittävästi aiempaa enemmän, mikä väritti varhaiskasvatuspäiviä positiivisesti.

Lapset ja nuoret

Orimattilan perusopetuksessa ja toisella asteella opetettiin hyvinvointitaitoja. Hyvis-hyvinvointitunnit olivat osa kouluilla tehtävää hyvinvointityötä. Alakouluilla hyvinvointitunti oli viikoittainen ja yläkouluilla hyvinvointitaitoja käytiin läpi Minä ja meidän luokkamme -tunneilla ja lukiossa hyvinvointitunneilla. Orimattilan peruskoulujen ja lukion hyvinvointiopetuksen pohjana ovat alueelliset terveyden ja hyvinvoinnin kärjet (Hyte-kärjet).

Ikäihmiset, osallisuus ja yhdistykset

Senioriohjaajan työmuodon käynnistäminen on ollut merkittävä onnistuminen ikääntyneen väestön hyvinvoinnin edistämiseksi. Kokemustiedon mukaan ikääntyneiden osallisuus on lisääntynyt ja yksinäisyys vähentynyt, mikä kertoo kohdennettujen toimien positiivisista vaikutuksista. Senioriohjaajan työpanos ja 60+-vuotiaille orimattilalaisille suunnatut palvelut ovat edesauttaneet yksinäisyyden tunteen vähenemistä ikääntyneiden keskuudessa.

Orimattilan kolmas sektori, eli yhdistykset ja järjestöt, ovat vahvistaneet osallisuuttaan hyvinvointityössä. Yhdistykset ja seurat järjestävät laajasti osallisuutta ja hyvinvointia edistävää vapaa-ajan toimintaa orimattilalaisille.

Sosiaalisesti kestävä kehitys

Orimattilan kaupunki on sitoutunut sosiaalisesti kestäväan kehitykseen, mikä näkyy panostuksissa osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen. Kaupunki on hyväksynyt oman ilmastosuunnitelman ja edistää aktiivisesti ilmastokumppanuutta paikallisten yrittäjien kanssa.

Huolenaiheita

Nuorten hyvinvointi

Kuntouttavan työpajatoiminnan lakkautus loppuvuodesta ja korvaavien palvelurakenteiden saatavuus ja saavutettavuus kaupungin sisäisen joukkoliikenteen puuttumisen takia tuottaa puutteen nuorten hyvinvoinnin ja terveyden turvaamisessa. Tämä näkyy nuorten hyvinvoinnissa ja terveydessä mahdollisesti vasta viiveellä ongelmien kasaantuessa.

Organisaatiomuutokset ja resurssit hyte-työhön

Muutokset kaupungin omassa organisaatiossa ja resurssien kohdentamisessa voivat aiheuttaa haasteita HYTE-työn jatkuvuudelle ja kehittämiselle. On tärkeää varmistaa, että resurssit ovat riittävät ja että organisaatio tukee hyvinvointityön tavoitteita. Organisaatiomuutos voi tilapäisesti vaikeuttaa tiedon siirtymistä ja tiedonkulkua eri toimijoiden välillä. Tämä voi heikentää HYTE-työn suunnittelua ja toteutusta.

Kuntalaisten talous ja toimeentulo

Vaikka osallisuutta pyritään edistämään, on olemassa riski, että kaikki kuntalaiset eivät pääse osallistumaan toimintaan. Elinkustannusten, erityisesti ruoan, palvelumaksujen ja polttoaineen hintojen, nousu voi vaikuttaa merkittävästi orimattilalaisten toimeentuloon sekä hyvinvointia edistävien ja ylläpitävien toimintojen, palveluiden ja tapahtumien osallisuuteen ja saavutettavuuteen. Lapsiperheköyhyys on haaste koko hyvinvointialueella, mikä saattaa syventää alueellista eriarvoistumista. Osalla nuorista on aiempaa suurempi riski jäädä ilman ennaltaehkäiseviä ja kuntouttavia palveluita. Työttömien osuus työvoimasta oli noussut vuonna 2024 11,4 %:n vuoden 2023 lukemasta (10,4%).

Sosiaalisesti kestävä kehitys

Sosiaalisesti kestävä kehityksen näkökulmasta mahdollinen tuloerojen kasvu sekä erilaisten arkeen vaikuttavien maksujen nousu voivat heikentää sosiaalista yhteenkuuluvuutta, kaventaa osallistumismahdollisuuksia, lisätä eriarvoisuutta ja vaikeuttaa taloudellisesti kaupunkilaisten arjesta selviytymistä. Taloustilanne voi vaikeuttaa ekologisesti kestävien valintojen tekemistä sekä yksilö- että organisaatiotasolla.

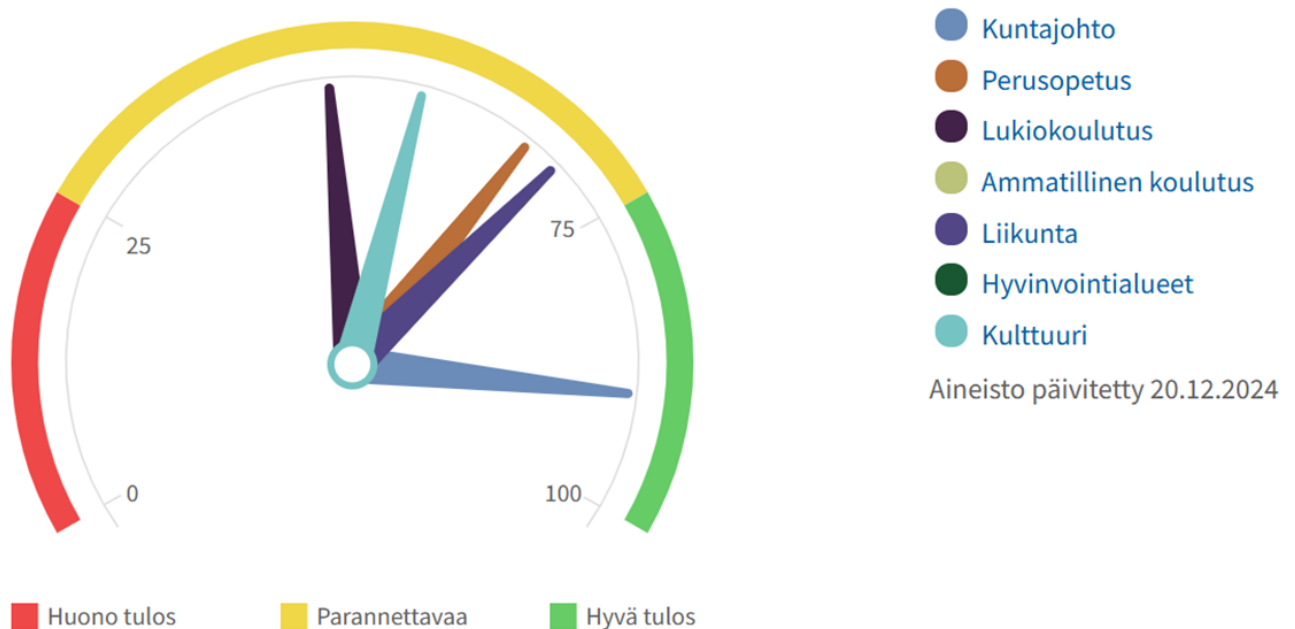
TEAvisari

TEA tarkoittaa kunnan terveydenedistämiseksi. TEAvisarissa esitetään tuloksia kunnan mitattavissa olevista ominaisuuksista ja toiminnasta. Seurattavat osa-alueet ovat kuntajohto, perusopetus, lukiokoulutus, ammatillinen koulutus, liikunta, hyvinvointialueet ja kulttuuri.

Haasteena TEAvisarin luvuissa on se, että ne ovat osin vanhoja tietoja ja joistain osa-alueista ei ole tietoja kaikilta vuosilta. Tämän raportin tuoreimmat luvut ovat vuodelta 2023 lukuun ottamatta liikuntaa, jonka lukema on noussut vuoden 2022 65:stä vuonna 2024 69:ään. Lukion ja ammatillisen koulutuksen tulokset ovat vuodelta 2022.

Kehitettävät osa-alueet näkyvät kuvassa keltaisella (kuva 1). TEAvisarin mukaan Orimattilan kokonaispisteet (66) ovat hieman alle koko maan keskiarvon (70). Erytisen vahvaa on kuntajohdon toiminta (90 pistettä, koko maa 83). Sen sijaan lukiokoulutuksessa (48 pistettä, koko maa 65) ja kulttuuritoimissa (56 pistettä, koko maa 72) Orimattilalla on erityisesti kehitettävää.

Kaikki sektorit : Orimattila 2024

Kuva 1. TEAvisarin keskeiset tulokset Orimattilan osalta vuonna 2024

Tea-visarin tarkemmat tulokset ovat tarkasteltavissa THL:n sivuilta ja Orimattilan kuntakohtaiset tulokset linkistä [TEAvisari Orimattila 2024](#).

HYTE-kerroin ja HYTE-indikaattorit

Vuonna 2024 HYTE-kertoimeen sidottu valtionavustus (18,9 euroa/asukas) oli hieman nousussa kahteen edellisvuoteen verrattuna (kuva 2). Kaupunki on siis onnistunut parantamaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaansa. Valtionosuuden suuruus oli vuonna 2024 oli 251 358 euroa.

	2021	2022	2023	2024
HYTE-kerroin euroa / asukas	17,1	16	16,1	18,9
HYTE-kerroin, 0 – 100	60	57	57	63
HYTE-kerroin, 1 000 euroa	271,3	253,7	251,4	305,2
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)	76	60	60	82
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)	45	53	53	44

© THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2025

Kuva 2. HYTE-kerroin Orimattilan osalta vuosina 2021–2024

HYTE-kertoimeen liittyvät tiedot muodostuvat tulos- ja prosessi-indikaattoreiden pohjalta.

Tulosindikaattorit kuvaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta. Niiden avulla mitataan muutosta. Tulosindikaattorit jaetaan skaalattuihin ja skaalaamattomiin indikaattoreihin. Skaalattu indikaattori tarkoittaa sitä, että Orimattilaa verrataan Suomen muihin kuntiin. Skaalaamaton indikaattori kertoo Orimattilan omat luvut.

Prosessi-indikaattorit kuvaavat toimintaa ja vastaavat kysymykseen "Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on" ja ne mittaavat nykytilannetta (kuva 4).

Skaalattujen tulosindikaattoreiden (kuva 3) mukaan Orimattilan asema vuonna 2024 oli muiden Suomen kuntien joukossa hieman heikempi vuoteen 2023 verrattuna seuraavien tietojen osalta:

- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset (65-vuotiaat ja yli)
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat

	2021	2022	2023	2024
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori	25	52	63	36
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	48	48	57	57
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	58	57	55	46
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	41	56	55	26
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	38	48	37	44
Ylipaino, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	58	58	52	52

© THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2025

Kuva 3. Skaalatut HYTE-kertoimet tulosindikaattoreiden osalta vuosina 2021–2024.

Tarkempia tietoja antavat skaalaamattomat luvut, joista tuoreimmat ovat vuodelta 2023:

- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoitajaksoja 65 vuotta täyttäneillä 10 000 vastaavan ikäistä asukasta kohden oli Orimattilassa 313,8 hoitajaksoa. THL:n asettama tavoiteraja näille on 230 hoitajaksoa.

- 8. ja 9. luokan oppilaista terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokee 23,8 % mikä ylittää THL:n antaman tavoitearvon 5 %.
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden määrä Orimattilassa on ollut nousussa vielä vuoden 2023 indikaattoritiedoissa (10,6 %), kun THL:n asettama tavoitetaso tässä on enintään 5 %. Orimattilan luku jää tässä koko maan arvoa (8,2 %) hieman korkeammaksi.
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaiden määrä orimattilalaisista on 1,8 %, mikä ylittää THL:n antaman maksimiarvon 0,5 %.
- Työkyvyttömyyseläkettä saavia 25–64-vuotiaita vastaavan ikäisestä väestöstä oli vuonna 2023 6,9 %, mikä ylittää THL:n antaman tavoitetason 5 %.

Hyte-kertoimen prosessi-indikaattoreiden mukaan (kuva 4) joitakin toimenpiteitä jäi raportoimatta:

- Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä
- Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa ei ollut mukana hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumisen arviointia.
- Kunta madaltaa kulttuurin osallistumisen kynnystä.

Raportoimatta jääneitä toimintoja on kuitenkin Orimattilassa tehty: kouluruokailusuositusta on noudatettu ja kaupungilla on käytössään Kulttuuri- ja kulttuurihyvinvointiohjelma. Sen toimintoja on toteutettu mm. senioripalveluiden yhteydessä vuonna 2024 mutta niitä ei ole raportoitu. Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen osalta talousarviossa ei ole luultavasti asetettu hyvinvointi- ja terveystavoitteita raportoitaviksi ja arvioitaviksi tavoitteiksi.

	2021	2022	2023	2024
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä	76	76	0	0
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit	68	68	76	76
Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus	33	33	76	76
Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	100	100	100	100
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista	0	0	100	100
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	100	100	0	0
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille	100	0	0	100
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä	100	100	100	100
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä	100	100	100	100
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen	100	100	100	100
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	0	0	0	0
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa	0	100	100	100
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin	100	0	0	100
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa	25	25	80	80
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista	100	100	100	100

© THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2025

Kuva 4. Prosessi-indikaattorit vuosina 2021–2024.

Hyte-neuvottelut suuntasivat hyte-työtä

Hyvinvointialueen on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä alueensa kuntien sekä muiden alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 7 § 4 mom.). Orimattila osallistui Päijät-Hämeen hyte-neuvotteluihin (kuva 5), jotka saatettiin päätökseen 17.8.2023. Neuvottelujen tulokset on kuvattu alla olevaan kuvaan, jonka pohjalta hyvinvointialue ja alueen kunnat painottivat toimenpiteitään vuonna 2024.

2. Yhteenveto ja johtopäätökset hyte-neuvottelusta 17.8.2023			
1 Kun yhdessä onnistumme hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä Päijät-Hämeessä, mitkä asiat ovat merkittävästi parantuneet vuoteen 2025 mennessä?			
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila	Liikkuminen eri ikäryhmissä	HYTE-yhteistyön prosessit ja rakenteet	
Johtopäätös 1 → Laitetaan panostuksia v. 2024 erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin sekä liikkumisen edistämiseen, ja vahvistetaan edelleen HYTE-prosesseja ja rakenteita			
2 Päijät-Hämeessä on yhdessä päätetty HYTE-kärjet ja niiden tavoitteet vuoteen 2025 asti. Mitkä ovat ne painopistealueet (kärkien sisällä), joihin Päijät-Hämeessä tulisi erityisesti keskittyä ja alueellisten toimijoiden tehdä yhteistyötä?			
OSALLISUUS JA YHTEISÖLLISYYS	MIELLEN HYVINVOINTI	ARJEN TURVALLISUUS	PÄIHTEETTÖMYYS JA TERVEELLISET ELÄMÄNTAVAT
Syrjäytymisen ennaltaehkäisy Työllisyystoimien kehittäminen Palvelujärjestelmän muutostarpeisiin reagointi	Lapsiperheiden (varhainen) tukeminen Palvelujen näkyvyyden ja saavutettavuuden parantaminen Ymmärretään ja tuetaan asukkaita elämän eri nivelvaiheissa	Työllisyyden hoito Alueen elinvoiman kehittyminen ymmärretään yhteisenä tehtävänä Elinkeinotoiminnan ja yrittäjyyden edistäminen	Fyysisen toimintakyvyn edistäminen Omatoimiseen terveyden edistämiseen kannustaminen Puututaan päihteidenkäyttöön erityisesti nuorilla
Johtopäätös 2 → HYTE-kärkien sisällä painotetaan edellä priorisoituja painopistealueita. Tarvittaessa valitaan eniten kannatusta saanut teema kunkin kärjen sisällä.			
3 Kuinka varmistetaan sujuva yhteistyö ja yhteinen tavoitteellinen alueellinen toiminta myös virallisten neuvotteluiden ja kokousten välissä?			
HYTE-työn tavoitteiden toteutumista sitoudutaan seuraamaan aktiivisesti ja työtä johdetaan tiedolla	Sovittujen painopisteiden mukaisten toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan	Työn keskipisteeksi valittujen väestöryhmien tai teemojen (HYTE-kärkien painopisteet) edistämiseen keskitytään työssä aktiivisesti tekemällä erityisesti niihin liittyviä toimenpiteitä	
Johtopäätös 3 → Jatkotyössä toimitaan edellä kuvattujen periaatteiden mukaisesti: asetetaan tavoitteet yhdessä, seurataan niiden toteutumista ja vaikuttavuutta, johdetaan tiedolla ja sitoudutaan valittuihin HYTE-kärkien painopistealueisiin.			

Kuva 5. Hyte-neuvottelut Päijät-Hämeessä 2023.

Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden toteutuminen vuonna 2024

Orimattilan painopisteet juontuvat maakunnallisesti sovituista HYTE-kärjistä (2021–2025):

Kuva 6. Alueelliset hyte-kärjet Päijät-Hämeessä sekä niiden tavoitteet.

Painopisteisiin ovat lausuneet vanhus- ja vammaisneuvosto sekä valiokunnat ja johtoryhmä.

Painopistealueet hyvinvointisuunnitelmassa 2022–2025 ovat:

- Mielen hyvinvointi ja terveelliset elämäntavat Orimattilassa
- Osallisuus ja yhteisöllisyys Orimattilassa
- Elinvoima Orimattilassa
- Arjen turvallisuus Orimattilassa

Painopistealueet toteutuivat Orimattilassa vuonna 2024 seuraavasti:

Mielen hyvinvointi ja terveelliset elintavat

Kohderyhmä: Asukkaat

Vastuutahot: Kirjasto-, kulttuuri- ja museotoimenjohtaja, Liikunta- ja vapaa-aikapäällikkö, Hyvinvointijohtaja, Sivistysjohtaja, Viestintä päällikkö, Yhdyskuntatekniikka, Opetuspäällikkö, Nuorisopalvelupäällikkö, Varhaiskasvatusjohtaja

Vuoden 2024 tavoitteet	Toimenpiteet	Toteutuma 12/2024	Tila
Eri-ikäiset asukkaat ovat saaneet enemmän keinoja terveellisten elintapojen ylläpitämiseen	Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma	Ohjelma valmistui ja toimenpiteet käynnistetty	Toteutui ■
	Selvitetään liian vähän liikkuvien orimattilaisten liikkumisen esteitä ja kehitetään niiden pohjalta toimenpiteitä liikkumisen edistämiseksi.	Kouluissa on toteutettu Move-testit ja niiden pohjalta kehitetty toimenpiteitä (esim. OLAA-hanke). Senioreille ja toimintakyvyltään heikentyneille on järjestetty liikkumiskyvyn testipäivät 8/2024 ja tulosten pohjalta kehitetty toimenpiteitä. Osallistujia oli 61 henkilöä. Testipalautteiden yhteydessä annettiin jatko-ohjausta yksilölliseen liikuntatoimintaan. Toimenpiteet liikkumisen edistämiseksi: 1. Helinäntuvan avoimet ja maksuttomat kuntosalivuorot aloitettiin syyskuussa 2024. 2. Maalis-joulukuussa 2024 järjestettiin kuljetuksia 65+-vuotiaalle Artjärveltä Orimattilan areenalle ja takaisin. Kuljetuksiin osallistui 156 henkilöä.	Toteutui ■
	Seurojen liikuntatarjonta helposti saavutettavaksi	Suomisportin Sporttihakupalvelun linkki on kaupungin kotisivuilla ja sieltä löytyy Orimattilan urheilutarjontaa.	Toteutui ■

	Omaehtoisen liikunnan ja liikkumisen tukeminen	Suunniteltuja toimintoja toteutui, mutta henkilöstöresurssin vuoksi seurantaa ei tehty.	Toteutui
	Eri-ikäisille kaupunkilaisille on tarjolla maksuttomia harrastuksia	Harrastamisen Suomen malli on käytössä ja matalan kynnyksen harrastuksia tarjotaan perusopetusikäisille	Toteutui
	Tilojen varausten sekä tuotteiden hankinnan helpottaminen	Liikuntapalveluiden verkkokauppa kassan tuotteiden osalta (uinti ja kuntosali) on tehty ja ne ovat käytettävissä. Käyttö jäi kuitenkin vähäiseksi. Tilavarausten osalta verkkokauppaa ei otettu käyttöön vuonna 2024.	Toteutui osittain
	Vanhan uimahallin paikalle koripallo-, padel- ja jalkapallokentän toteuttaminen	Toteutui 85 %, katsomo rakennettiin 2024, kentät osittain tehty, toteutus jatkuu vuonna 2025	Toteutui
Toimivien yhteistyörakenteiden ja –mallien luominen suhteessa hyvinvointialueeseen lasten ja nuorten ja oppilas- / opiskelijahuoltoon liittyvissä kysymyksissä	Opiskeluhoitosuunnitelman laatiminen yhteistyössä opetuspalveluiden kanssa yhteistyössä toimivien hyvinvointialueen työntekijöiden (kuraattori, terveydenhoitaja, psykologit) kanssa	Opiskeluhoitosuunnitelma tarkennuksineen on viety opetussuunnitelmaan.	Toteutui
	Yhteisöllisen opiskeluhoillon vahvistaminen	Yksikkökohtaisten opiskeluhoitoryhmien seudulliset arviointit tehty ja saatu palaute, ja sen pohjalta on tarkennettu lukuvuoden 2024–25 tavoitteita yhteisölliselle opiskeluhoiltotyölle. Säännöllinen ohjausryhmätyö tukee sekä kouluilla tehtävää yksikkökohtaista että yksilökohtaista opiskeluhoiltotyötä.	Toteutui

	Koulujen hyvinvointiohjelman hyväksyminen ja käyttöönotto elokuusta 2024 alkaen.	Hyvinvointiopettaja tukee hyvinvointivastaavien kanssa kouluilla tehtävää työtä, vastuuopettajien ja rehtoreiden koulutusta, Hyvis-oppitunnit peruskoululle ja lukioihin, Kouluterveyskyselyn ja KiVa-kyselyn tulokset huomioitiin hyvinvointityön suunnittelussa.	Toteutui ■
Mielen hyvinvointi vahvistuu kaikissa ikäryhmissä	Jaetaan tietoa koteihin päihteisiin, mielenterveyteen ja terveelliseen ravitsemukseen liittyen (Wilma-viestit, koulutukset, materiaalit)	Wilma-viestit koteihin hyte-kärkien teemoihin liittyen. Ilmiöpohjaiset nostot yksiköittäin tarpeen mukaisesti. Yläkoulun HUBU-päihdeillat 8. luokkalaisille ja teemailta huoltajille. Muut vanhempainillat koulukohtaisesti	Toteutui ■
		Päijät-Hämeen seutuyhteistyössä tehty poissaoloihin puuttumisen malli otettiin käyttöön Varhaiskasvatuksessa: Mapa-koulutukset haasteellisen käytöksen ennaltaehkäisyyn ja hallintaan jatkuivat varhaiskasvatuksen ammattilaisille Koko henkilöstön osapäivä-koulutus vahvuuksiin ja positiiviseen pedagogiikkaan perustuvaan työtapaan. Tästä kohdennettiin jatko projekti Lintulan päiväkodille syksyllä 2024	Toteutui ■
Lasten ja nuorten päihdekasvatusta vahvistetaan ja heitä tuetaan vapaa-ajalla terveyttä tukevaan toimintaan	Päihdekasvatus vuosittaiseksi toiminnaksi	Nuorisopalvelut ja Opetuspalvelut toteuttivat "Valintojen putki"-kokonaisuuden, joka toteutui syyslukukauden 2024 aikana kaikkien 5.-6.-luokkalaisten	Toteutui ■

		osalta omalla koululla hyvinvointiopettajan, nuorisohjaajan ja Myllyhoitoyhdistyksen yhteistyönä.	
	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantaminen laaja-alaisella yhteistyöllä	Nuorisotyön alueellisen suunnitelman (NUPS) on valmis ja se julkaistaan keväällä 2025.	Toteutui ☒

Osallisuus ja yhteisöllisyys Orimattilassa

Kohderyhmä: asukkaat yhdistykset, järjestöt, seurat

Vastuutahot: Opetuspäällikkö, Kaavoituspäällikkö, Johtoryhmä, Viestintäpäällikkö, Liikunta- ja vapaa-aikapäällikkö, Kirjasto-, kulttuuri- ja museotoimenjohtaja, Yhdyskuntatekniikan tulosalue, Johtoryhmä

Vuoden 2024 tavoitteet	Toimenpiteet	Toteuma 12/2024	Tila
Kuntalaiset ja sidosryhmät kokevat voivansa vaikuttaa ja osallistua elinympäristönsä kehittämiseen	Lisätään ikääntyvien osallistumisen mahdollisuuksia Yhä useampi ikäihminen pääsee osallistumaan itselleen mieleiseen toimintaan.	Senioreiden toiminta monipuolistui ja osallistujamäärät kasvoivat vuonna 2024. Seniorimessuilla 2024 toteutetun laajan kyselyn pohjalta ikääntyneiden toimintaa on kehitetty vastaamaan paremmin heidän toiveitaan. Suosituimmiksi nousivat kulttuuriretket, matalan kynnyksen liikunta ja infotilaisuudet. Osallistujamäärä kasvoi vuodesta 2023 vuoteen 2024 yli 2000 kävijällä.	Toteutui ☒
	Osallisuuden rakenteiden ja toimintamallien luominen yhteistyössä toimijaverkoston kanssa	Osallisuusohjelmatyötä ei käynnistetty vuonna 2024 <i>Ohjelmatyön keskeisessä roolissa olevalle osallisuuskoordinaattorille ei</i>	Ei toteutunut ☐

		<i>palkattu työvapaan ajaksi sijaista.</i>	
	Edistetään maahanmuuttajien taitojen karttumista arjessa, mikä kasvattaa osallisuuden kokemusta ja yhteiskuntaan kiinnittymistä	Kotoutumisohjelman laatiminen	Toteutui
		Maahanmuuttokoordinaattori on tehnyt alkukartoituksia ja kotoutumissuunnitelmia uusille asiakkaille.	Toteutui osittain
	Kaikki väestöryhmät osallistuvat paikallisiin vapaa-ajantoimintoihin aktiivisesti.	Vuoden aikana toimintoja kaikille eri väestöryhmille. <i>Henkilöstötilanteen seurauksena toimintojen seuranta ja raportointi jäi tekemättä.</i>	Toteutui osittain
	Nuorten osallisuuden lisääminen nuorisotilatoiminnoissa	Nuorten Ohjaamo-tyyppisen toiminnan kehittämissuunnitelma valmistui Nuorten ääntä kuultu toimintojen suunnittelussa Nuokku toimii Yhteiskoulun tiloissa, Montussa ja Artjärvellä Vuorenmäen koulussa 2024 Montun toiminta alkoi ja sitä kehitettiin nuorten matalankynnyksen tilaksi keskustaan	Toteutui
		Orimattilan työvalmennuspalvelut eli Duunari työllisti nuoria ravintola- ja remontointitöihin	Toteutui
Neljännän sektorin toimijat tukevat kaupungin hyvinvointityötä	Kaupunki toimii aktiivisesti erilaisen osallisuustoiminnan mahdollistajana ja	Osa suunnitelluista toiminnoista toteutui	Toteutuu osittain

	osallisuustoimijaverkoston taustatukena.		<i>Henkilöstötilanteen seurauksena toimintojen arviointi ja seuranta jäi toteutumatta</i>
Viihtyisä elinympäristö	Osallistetaan kuntalaisia kaavoitukseen, maankäyttöön ja muihin suunnitelmiin	Kaavakävely kaavoituksesta ja maankäytön suunnittelusta sekä asukas- ja keskustelutilaisuuksia Kuntalaisten osallistaminen Kävelyn ja pyöräilyn edistämissuunnitelmaan, Palojoen hankesuunnitelmaan ja Tiesuunnitelmiin osallistaminen	Toteutui

Elinvoima Orimattilassa

Kohderyhmä: Aukkaat, Yritykset, Perheet

Vastuutahot: Varhaiskasvatusjohtaja, Kirjasto-, kulttuuri- ja museotoimenjohtaja, Liikunta- ja vapaa-aikapääällikkö, Yhdyskuntatekniikan tulosalue, Johtoryhmä, Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala

Vuoden 2024 tavoitteet	Toimenpiteet	Toteutuma 12/2024	Tila
Työllistäjät ja työssäkäyvät ovat saaneet äänensä kuuluviin kunnan niiden palveluiden suunnittelussa, jotka tukevat sekä työllistämistä että työssäkäyntiä	Elinkeinopoliittisen ohjelman päivittäminen	Elinkeinojaostossa seurattu omaa mittaristoa 2023–2024. Tavoitteet on asetettu ja seurattu	Toteutui ■
	Kaavoitetaan uusia elinkeinotontteja hyviin logistisiin sijainteihin	Pennalan teollisuusalueen kumppanuuskaavan valmiiksi saattaminen	Toteutui ■
		Aloitettiin Pennalan teollisuusalueen osayleiskaavatyö	Toteutui ■
	Metsäsuunnitelman päivitys vuoden 2024 aikana	Ei toteutunut	Ei toteutunut □
Monipuolinen ja laadukas asuminen	Kaavavarannossa on tontteja monipuoliseen asuntorakentamiseen	Kaavavaranto on monipuolinen	Toteutui ■
Asukkaat aktiivisesti mukana kaupungin markkinoinnissa ja kehittämisessä		Yksittäisten asukkaiden julkaisuja jaettu kaupungin somevirrassa	Toteutuu osittain ■
Ilmastotyön aloittaminen	Vähähiilisen liikkumisen edistäminen	Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma valmis, yhteistyötahot sitoutettu laajasti ja toimenpiteet määritelty 2024. Toimenpiteet käynnistetty 2025.	Toteutui ■
	Sähköautojen latauksen mahdollistaminen	Uusia latauspisteitä	Toteutui ■

	Ilmastosuunnitelman toteuttaminen	Työ jatkunut vuonna 2024	Toteutui ■
	Kaupungin ja paikallisten yrittäjien välisen ilmastokumppanuuden edistäminen	Toiminta jatkunut 2024	Toteutui ■
	Energiatehokkuuden parantaminen	Työtä on jatkettu 2024	Toteutui ■
Työllisyyden kuntakokeilussa onnistuminen	Työllisyyden kuntakokeilun toimenpiteet	Orimattila oli 12/2024 saakka kuntakokeilussa mukana. Kokeilu loppui uuteen työllisyys-aluemalliin. Työttömien osuus työvoimasta 11,4 % (10,4 % vuonna 2023)	Toteutui ■

Arjen turvallisuus Orimattilassa

Kohderyhmä: Aukkaat

Vastuutahot: Jory (suunnitelma), Kaupunkikehitysjohtaja, Hyvinvointijohtaja, Liikunta- ja vapaa-aikapäällikkö, Opetuspäällikkö, Varhaiskasvatusjohtaja

Vuoden 2024 tavoitteet	Toimenpiteet	Toteutuma 12/2024	Tila
Asukkaiden elinympäristön turvallisuutta vahvistetaan	Kaupungin turvallisuussuunnitelman päivitys	Päivitys aloitettiin 2024	Toteutuu osittain
	Lintulan, Tönnön ja Pururadan luontopolut kunnostettiin uusilla kylteillä.	Opasteet tehty	Toteutui
	Lahti-Orimattila pääpyöräilyreitien esisuunnitelman tekeminen	Esisuunnitelma valmis	Toteutui
	Päijät-Hämeen kestävät matkaketjut, pienet pysäkkiparannukset Orimattila-Lahti-välillä matkamukavuuden lisäämiseksi – suunnitelman tekeminen	Suunnitelma valmis	Toteutui
	Päijät-Hämeen pyöräliikenteen viitoituksen yleissuunnitelma, risteysalueille kyltitykset	Suunnitelma valmis, kylttisuunnittelu 2025	Toteutui
	Virenojan koulun ympäristöön tehty suunnitelma ELY:n kanssa liikenneturvallisuuden parantamiseksi	Suunnitelma valmis	Toteutui
	Lasten ja nuorten liikenneturvallisuustyö	Päiväkoti ja koulut tehneet liikenneturvallisuustyötä	Toteutui
	Peltolan puistoraitit ja hulevesiaiheet suunnittelu ja rakentaminen	Rakentaminen alkoi 2024, valmistuu 6/2025	Toteutui
	Hyvinvointikyselyn toteuttaminen seudullisessa yhteistyössä	Kysely tehtiin 2024	Toteutui
	Katuvalaistus	Kaupungin keskustassa mm. Erkontiellä katuvalot palavat koko pimeän ajan. Muuten valot toimivat	Toteutui

		<p>hämäräkytkimen kautta ja sammuvat yöksi kello 23.00–05.00 väliseksi ajaksi.</p> <p>Kesäkaudeksi katuvalot sammutetaan vuosittain kokonaan.</p> <p>Puistotielle valaistuksen saneeraus ledeiksi</p>	
Lähisuhdeväkivalta ja seksuaalinen häirintä eri ikäryhmissä vähenee nykytasosta	Henkilöstö	Osalle kaupungin henkilöstöstä koulutusta seksuaalisesta häirinnästä sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisystä sekä siihen puuttumisesta	Toteutui ■
	Yläkoulut	Yläkoululaisille koulutuskokonaisuus osana hyvinvointioppitunteja	Toteutui ■
	Varhaiskasvatus	Osana tiimin pedagogista suunnitelmaa tarkennettiin ja kirjattiin vuonna 2024 toimintatavat, joilla kiusaamista ehkäistään ja toimintatavat ristiriitatilanteiden selvittämiseen hyödyntäen Miniverso-menetelmällä	Toteutui ■

Viestejä vuodelle 2025

HYTE-kertoimeen liittyvien indikaattoritietojen raportointiin on kiinnitettävä huomiota ja varmistettava tilastollisen tiedon oikeellisuus, koska valtionavustuksen lisäosa riippuu siitä.

Vuonna 2025 TEAviisarikyselyt kohdistuvat kuntajohtoon, perusopetukseen ja kulttuuriin. Jatkossa olisikin varmistettava, että kyselyihin vastataan huolella ja sitoudutaan kehittämään niitä osalualueita, joiden tulos kyselyissä jää alle 75.

Vuodenvaihteessa 2024–2025 luotiin vapaa-ajan ja hyvinvoinnin palvelualue, jonka hyvinvointi-, osallisuus- ja tapahtumatiimi vahvistaa jatkossa kaupungin palveluita koskevaa hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämistyötä ja sen koordinoitua.

Vuonna 2025 hyvinvoinnin ja osallisuuden työn käynnistäminen ja osin myös uudelleenorganisointi on uuden vapaa-aika- ja hyvinvointipalvelualueen keskeisiä tehtäviä kevään 2025 aikana. Organisaatiouudistuksessa luotu hyvinvointi-, osallisuus- ja tapahtumatiimi vahvistavat jatkossa kaikkia kaupungin palveluita koskevaa hyvinvoinnin terveyden ja osallisuuden edistämistyötä ja sen koordinaatiota. Tiimiä johtaa kaupungin vapaa-aika- ja hyvinvointipäällikkö ja siihen kuuluvat hyvinvointi-, osallisuus-, seniori- ja lapsi- ja nuorisosiainkoordinaattorit.

Lapsia ja nuoria koskevat tuoreimmat Kouluterveyskyselyn tiedot (2023) ovat vuodelta 2023. Nämä luvut on raportoitu Hyvinvointiraportti 2023:ssa. Tuolloin nuorten päihdekokeilut olivat laskussa. Keskusteluyhteydet vanhempiin ja avun saaminen kuraattorilta olivat vuonna 2023 oli 8.–9. luokkalaisten heikentynyt. 8.–9.-luokkalaisten ylipaino oli laskusuunnassa. Lukiolaisten yksinäisyys näytti kasvaneen vuonna 8. ja 9. luokan oppilaista terveydentilansa keskimääräiseksi tai huonoksi koki 23,8 % mikä ylittää THL:n antaman tavoitearvon 5 % (hyte-kerroin). Näitä lukemia on hyvä seurata seuraavan Kouluterveyskyselyn tulosten yhteydessä syksyllä 2025. Koulujen hyvinvointityön jatkaminen tukisi myönteisiä terveyden edistämisen tuloksia.

Kuntouttavan työpajatoiminnan (Työvalmennuspalvelu Duunari) lakkautus ja korvaavien palvelurakenteiden puuttuminen tuottaa haasteen orimattilaisille nuorille. Osalla nuorista on aiempaa suurempi riski jäädä ilman ennaltaehkäiseviä ja kuntouttavia palveluita.

Osallisuusohjelman työn käynnistäminen monipuolisen toimijaverkoston kanssa sekä ohjelman valmistuminen tukisi sitä, että kaikki kuntalaiset pääsevät osallistumaan toimintaan. Tällä voidaan torjua alueellista eriarvoistumista.

Kulttuurihyvinvointiohjelma on otettu käyttöön, mutta sen seuranta ja raportointi on oltava mukana jatkossa kaupunkia koskevien tietojen keräämisessä. Kaupungilla on lakisääteinen

velvollisuus edistää kulttuurihyvinvointia ja kulttuurin ja taiteen osallisuutta, saatavuutta ja saavutettavuuden toteutumista kaikkien kuntalaisten kohdalla.